

8. Educació ambiental

Aquest apartat parla de la percepció ambiental dels ciutadans de Petra i les actuacions actuals d'educació ambiental en l'àmbit del municipi. Cal ressenyar que l'apartat en qüestió està molt enfocat en el marc comarcal.

D'una banda es realitza l'anàlisi de les activitats d'educació ambiental a les escoles dels municipis del Pla i de l'altra es presenta les actuacions de comunicació i formació que es fan des de la Mancomunitat i els Ajuntaments del Pla.

Pel que fa a la difusió de les notícies ambientals, s'ha realitzat un buidat de notícies de caire ambiental presents als diferents mitjans de comunicació locals de Petra, entre el gener de 2001 i el juliol del 2002.

A l'apartat de percepció ambiental de la població s'inclou una síntesi dels resultats de la consulta ciutadana realitzada al Pla de Mallorca durant els mesos de juliol i d'agost de 2002.

L'enquesta ha estat realitzada per SA VOLA i forma part de l'auditoria ambiental municipal del Pla que realitza la Mancomunitat amb el suport del Consell Insular de Mallorca.

8.1. L'educació ambiental als centres d'ensenyament del Pla.

Als 12 municipis del Pla inclosos en aquest estudi hi ha 12 centres públics d'educació infantil i primària (1.909 alumnes matriculats al curs 2001/2002) i l'institut públic d'educació secundària a Sineu (620 alumnes). D'altra banda, també hi ha un centre privat – concertat d'educació infantil, primària i secundària obligatòria a Porreres (132 alumnes a l'any 2002). Per tant la població escolar global del Pla de Mallorca és de 2661 alumnes.

A continuació únicament es descriu l'única activitat organitzada pel centre escolar de Petra (apartat 8.1.1.).

La informació que es presenta a continuació s'ha obtingut de les següents fonts: contacte amb els responsables de les activitats ambientals del centre escolar de Petra, servei de la Direcció de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear.

8.1.1. Activitats realitzades per l'escola del municipi

A continuació es fa una breu descripció de les activitats ambientals realitzades pels centres educatius des de l'any 2000 fins al 2002 i un resum de les activitats que afecten a la població de Petra:

Visites guiades de caràcter ambiental (realitzades durant el curs 2001/02)

Parc Nacional Marítim Terrestre de Cabrera

El Parc Nacional de Cabrera ofereix visites guiades a alumnes de segon i tercer cicle de primària i nivells superiors, amb la finalitat de conèixer els valors naturals i culturals del Parc. Durant el curs 2001/02 les escoles de Vilafranca, Petra i Porreres feren la seva visita junt amb el centre d'interpretació de la Colònia de Sant Jordi.

8.1.2. Activitats organitzades per l'Institut de secundària de Sineu (IES)

L'IES de Sineu, és l'únic centre de secundària de la Mancomunitat des Pla. És de recent creació (curs 1999/00) i per tant disposa d'instal·lacions i equipaments molt nous. Aquest centre acull joves dels municipis de Sineu, Costitx, Maria de la Salut, Petra, Ariany, Sencelles, Sant Joan, Lloret de Vistalegre, Llubí, Santa Eugènia i Montuiri, i compta amb 12 cursos del primer nivell de l'Educació Secundària Obligatòria (ESO) i 11 cursos pel segon nivell d'ESO. El centre compta amb un servei de transport escolar que recórrer per tots els municipis citats anteriorment.

Durant el curs 2001/02 i dins del programa de formació permanent del professorat es va realitzar una activitat per a l'ambientalització del centre. D'aquesta activitat en va sorgir el Seminari de Medi Ambient, el qual a través dels professors apuntats al programa (22 dels 68 que hi ha) s'intenta una major conscienciació sobre els valors de la sostenibilitat. Amb motiu de la creació d'aquest Seminari, a l'IES de Sineu s'han realitzat les següents activitats d'educació ambiental:

- El concurs de creació d'un logotip ambiental per a identificar el Seminari entre els 5 cursos de quart d'ESO dins el mòdul d'educació plàstica. Posteriorment s'ha presentat el logotip guanyador al *hall* del centre i publicat a la revista de l'institut.

- Muntatge del "Racó Verd" entre tots els cursos d'ESO a excepció del primer nivell (hi ha participat 410 alumnes) i l'ajuda dels professors apuntats al Seminari. Amb aquest muntatge s'ha creat un espai permanent d'exposició de temes ambientals a l'entrada del centre, amb un plafó per les notícies ambientals i un petit punt de recollida selectiva de residus pels mateixos alumnes.
- La Jornada de la Biodiversitat, celebrada el dia 22 de desembre de 2001 a tot el centre. Constava d'exposicions sobre flora i fauna en perill d'extinció i els endemismes balears, xerrades conduïdes per monitors del GOB, projecció de documentals i una sortida conjunta a un alzinar del municipi proper al centre.
- La setmana de l'arbre durant la primera setmana de gener del 2002, entre tots els alumnes de Garantia Social (1 curs). Es va fer la sembra d'arbres amb l'apadrinament d'un d'ells per cadascun dels 28 grups de l'institut, i posterior seguiment i manteniment.
- La construcció de dos contenidors de paper-cartó, durant la tutoria dels professors del seminari, un per reciclar i l'altre per reutilitzar. Cada divendres es pesava el paper recollit. Tot i això el seguiment d'aquesta activitat no ha estat gaire elevat.
- Campanya de recollida de botelles de cava, per mitjà d'un acord amb la Fundació Deixalles i el Consell de Mallorca. La intenció d'aquesta activitat era conèixer el volum d'aquest residu durant el seu punt més àlgid de consum però no es van dur a terme la recollida de dades.
- Campanya de recollida de llaunes, amb la col·laboració de la Fundació Deixalles entre els mesos de desembre a març de 2002.
- Celebració del Dia Mundial de l'Aigua el dia 22 de març del 2002 a tot el centre amb el concurs de cartells, una exposició, un treball de dossier sobre l'aigua i la distribució del recurs al Món i una projecció de documentals. A més els de 3er de Diversificació varen fer una exposició sobre els resultats d'una enquesta (realitzada per ells mateixos) sobre els hàbits de consum d'aigua dels alumnes del centre.
- Realització d'una enquesta als ajuntaments i ciutadans dels pobles dels alumnes sobre la producció i reciclatge de residus.
- Ecoauditoria d'aigua als grups de 1er d'ESO. Es va estudiar el proveïment d'aigua, les instal·lacions del centre (serveis, vestuaris, jardí i pati), el consum, s'avaluaren els punts febles, i es donaren propostes de millora. La guia de l'ecoauditoria fou dirigida per la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears.
- Enquesta sobre el paper feta pels alumnes de 2on d'ESO i buidada pels alumnes de 4art. d'ESO.
- Control dels parcs verds dels municipis on hi ha alumnes del centre de Sineu.

Per tant, les activitats d'educació ambiental a les escoles del Pla (tant d'educació infantil i primària, com de secundària), principalment es relacionen amb:

- El triatge i el tractament dels residus urbans.
- El coneixement del món de la pagesia i el seu ús tradicional dels recursos naturals.
- La sostenibilitat al centre escolar.
- L'observació del paisatge natural dels nostres espais protegits més representatius.

Els centres de primària i infantil que han realitzat més activitats d'educació ambiental han estat el CP Sa Quintana de Sineu, el CP Mestre Guillemet de Santa Eugènia i el concertat Verge de Montision de Porreres, mentre que els centres Juniper Serra de Petra i Antònia Alzina de Lloret són els que han realitzat un menor nombre d'activitats.

Taula 8.1.1.
Activitats d'educació ambiental organitzades per entitats i organismes públics i que participaren alumnes del Pla de Mallorca. Curs 2000/2001 fins al 2002.¹

Organitzador	Activitat	Nre. Alumnes	% respecte del total
Sa Nostra <i>Quota Partic. 5,2%</i>	Finca agrícola experimental de Sa Canova	192	9,4
	Viu el bosc (Ca'n Tàpera)	113	5,5
	Jardí botànic de Sóller	175	8,6
GOB <i>7,74%</i>	Sa Trapa	113	5,5
	Xerrades de residus	601	29,4
Conselleria de Medi Ambient del Govern Balear <i>19,60%</i>	Visita a la desaladora de Palma	132	6,5
	Parc natural de s'Albufera	478	23,4
	Parc Natural de sa Dragonera	228	11,2
	Visita Salobrar de Campos	403	19,7
	Aula mòbil	140	6,9
	Professor sostenible	140	6,9
	Ecoauditoria escolar d'aigua	284	13,9
Parc Nacional de Cabrera <i>5,40%</i>	Visita al Parc nacional i l'àrea d'interpretació	500	24,5
Conselleria d'Educació i Cultura del Govern <i>12,90%</i>	Camp d'aprenentatge d'Es Palmer	520	25,5
	Camp d'aprenentatge Son Ferriol	253	12,4
	Camp d'aprenentatge d'Es Pinaret	140	6,9
	Ecogestió energètica al centre	276	13,5
	Visita zoològic Natura Parc	253	12,4
Pel propi centre educatiu <i>51,00%</i>	Visita Sa Granja d'Esporles	40	1,9
	Granjaescola Ses Sitges	228	11,2
	Museu fauna Ibèrica (Costitx)	228	11,2
	Visita i àudio-visual Costa Nord	250	12,3
	Visita i valoració Punt verd del poble	777	38,1
	Gestió paper a l'escola	1584	77,6
	Seminari gestió residus urbans del centre	39	1,9
	Mostra de reciclatge al mercat del poble	237	11,6
	Cartells i logotips mediambientals	80	2,8
	Manteniment d'un jardí mediterrani	175	8,6
	Setmana de l'arbre (amb l'Ajuntament)	175	8,6
	Recollida de joguines	245	12
	Reutilització de deixalles per tallers	228	11,2

Font: elaboració pròpia a partir de dades aportades pels centres escolars dels municipis del Pla

¹ Els valors marcats en color verd indiquen el percentatge d'assistents per cadascun dels organitzadors (Sa Nostra, GOB, Conselleria, el propi centre educatiu, etc.) respecte al total d'alumnes que han assistit.

8.2. L'educació ambiental al conjunt de la població.

A continuació es presenten les diferents activitats d'educació ambiental impulsades per la Mancomunitat des Pla, així com els actes i campanyes puntuals que hagin dut a terme alguns dels ajuntaments d'aquesta comarca. Breument, també se citen les agrupacions socio-culturals existents al Pla que puguin tenir un caràcter ambientalista general o parcial.

8.2.1. Les activitats d'educació ambiental impulsades per la Mancomunitat

La Mancomunitat des Pla es va originar i institucionalitzar a partir de la voluntat de crear un consorci de recollida de residus urbans per part dels Ajuntaments que ara formen la Mancomunitat. Posteriorment es va crear una àrea de medi ambient encarregada de coordinar i gestionar el consorci de recollida dels fems d'aquests municipis. Per aquest motiu les activitats d'educació ambiental engegades des de la Mancomunitat, principalment es troben relacionades amb la gestió dels residus.

Durant l'any 2001 i 2002 les principals activitats informatives i d'educació ambiental han estat:

- Instal·lació d'uns panells informatius sobre el nou contenidor de recollida selectiva d'envasos lleugers que es troba als punts verds municipals (estiu 2001).
- Distribució de fulletons i tríptics sobre la recollida selectiva i la reducció del consum de recursos, com és "*l'estalvi energètic domiciliari*", fets per l'Àrea de Medi Ambient del Consell de Mallorca i per la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears.

D'altra banda, cal citar l'interès de la Mancomunitat en impulsar el present estudi –amb la col·laboració del Departament de Cooperació Local del Consell de Mallorca–, com a pas previ per a la futura implantació d'una *Agenda Local 21* al Pla de Mallorca.

8.2.2. Les activitats organitzades des dels Ajuntaments

L'organització i participació des dels propis Ajuntaments del Pla es centra bàsicament en actes puntuals i xerrades públiques dirigides al conjunt de la població juntament amb exposicions temporals, durant els períodes festius que representen les fires dels pobles, sense pretendre tenir per ara cap programa municipal d'educació ambiental.

Principalment podem destacar tres temes: la recuperació dels residus orgànics amb el compostatge domiciliari, mesures per millorar en l'estalvi de residus en l'hàbit de la compra i la neteja d'espais naturals comuns.

La creació d'una xarxa de rutes cicloturistes pel municipi de *Porreres*; i algunes d'altres com l'elaboració també, a nivell institucional, d'una ordenança municipal a *Lloret de Vistalegre* per a protegir el medi natural o d'una altra per reduir el consum de paper en la publicitat a domicili a *Vilafranca e Bonany* que han anat acompanyades de campanyes d'informació i conscienciació a tota la població resident.

Els Ajuntaments que han organitzat i/o col·laborat en alguna senzilla activitat d'educació ambiental a dins els seus pobles són: Algaida, Costitx, Lloret de vistalegre, Porreres, Petra, Santa Eugènia, Sineu i Vilafranca de Bonany.

8.2.3. Les agrupacions socio-culturals

En l'àmbit de les agrupacions socio-culturals, en primer lloc cal destacar l'existència de l'agrupació *Mallorca verda*, amb seu a Montuiri.

Aquesta és una agrupació de professionals sense ànim de lucre formada per diversos pagesos del Pla, que té per objectiu aconseguir un desenvolupament digne de les propietats agrícoles característiques de l'interior de Mallorca fora del seu abandó i/o ús especulatiu.

Tot i que no és una entitat dedicada a l'educació ambiental, sí que té fe actuacions de difusió del paisatge agrari de l'illa.

Una altra de les seves actuacions és la promoció turística dels establiments rurals tradicionals per tal de disposar d'un recurs econòmic complementari a l'activitat agrícola (venda de productes agroalimentaris propis del camp junt al segell regulador de *Producte Balear*) i a l'hora mantenir i/o recuperar el paisatge agrícola típic (ametllers, garrovers, etc.).

Finalment, amb la col·laboració de la Unió de Pagesos i la Mancomunitat des Pla, organitza cursos i activitats d'integració social i lingüística de la població immigrant que treballa als camps de conreu.

D'altra banda, a Petra existeix una associació cultural i esportiva que en certa manera fomenten el coneixement i la sensibilització del patrimoni natural.

Reb el nom de "Serra Mamerra" i consta de 65 socis

8.3. Els mitjans de comunicació en la difusió ambiental

En aquest apartat s'ha avaluat la premsa escrita local present a Petra.

8.3.1. Anàlisi dels mitjans de comunicació escrits.

Les notícies de temàtica ambiental que apareixen en major o menor mesura en les revistes locals dels municipis del Pla i de les pròpies de Petra són de tipus:

- Patrimoni natural i espais protegits.
- Planejament urbanístic i ordenació territorial.
- Espais verds urbans.
- Mobilitat i transport.
- Educació ambiental.
- Residus i sanejament.
- Gestió ambiental al món agrari.
- Activitat cinegètica.
- Energia i fonts renovables.
- Altres (demografia, meteorologia, rutes).

Hi ha un total de 9 municipis del Pla que tenen revistes locals. En total hi ha 10 revistes de diferent periodicitat (cada un, dos o tres mesos) junt a dues revistes municipals mensuals de difusió gratuïta (*La Sala* a Llubí i *Punt Tres* a Algaida), els anomenats tradicionalment saigs amb els bàndols municipals. Des de febrer de 2002, existeix el periòdic mensual gratuït *l'Observador del Pla*, d'àmbit comarcal.

Taula 8.3.1.

Resum de les publicacions escrites del Pla de Mallorca al 2002², ressaltant les de Petra

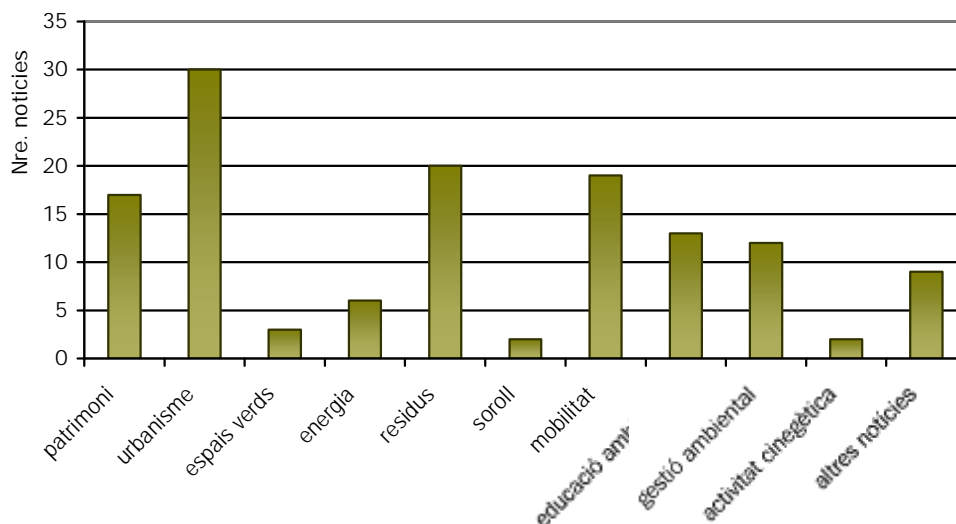
Publicació	Àmbit
Es Saig	Algaida
Punt Tres (municipal)	Algaida
Ariany	Ariany
Údol	Llubí
La Sala (municipal)	Llubí
Fent Carrerany	Maria de la salut
Bona Pau	Montuiri
Apòstol i civilizador	Petra
Una olla d'Àram	Petra
Llum d'oli	Porreres
Baula	Santa Eugènia
Pou Viguet	Vilafranca de Bonany
L'Observador del Pla	Mancomunitat del Pla

Entre el gener de 2001 i l'agost de 2002, el nombre de notícies ambientals publicades a les revistes i periòdics és de 134, 68 de les quals s'han publicat a *l'Observador del Pla*, periòdic en el qual la informació ambiental hi té una presència important.

² No hi ha incloses les tres publicacions que hi ha entre Sencelles i Sant Joan.

Els principals temes ambientals tractats per la premsa escrita pertanyen a l'àmbit urbanístic (elaboració de Normes Subsidiàries, revisions de les mateixes, problemàtiques urbanístiques en sòl rústic, desclassificació del sòl rústic, etc.), relacionades amb la generació i gestió dels residus, estat dels punts verds, posada en funcionament de nous serveis en depuració d'aigües residuals, arribada del tren a Petra i Vilafranca des de Palma i Inca, i els problemes del trànsit rodat a la via Palma-Artà al seu pas per Montuïri i Vilafranca, junt a notícies dirigides a la millora del món agrari i a la destrucció de masses boscoses i agrícoles a causa del temporal de pluja i vent de novembre de 2001.

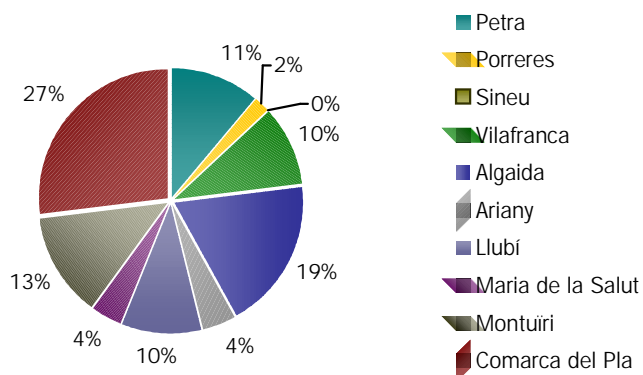
Figura 8.3.1.
 Presència de notícies ambientals a la premsa forana des Pla

Font : Elaboració pròpia a partir de l'hemeroteca de l'APFM

Per municipis, els que tenen una major presència en les notícies ambientals són Petra (11%), Vilafranca, Llubí i Montuïri, mentre que Costitx, Lloret i Santa Eugènia pràcticament no hi tenen cap presència.

Figura 8.3.2.
 Presència de notícies ambientals a la premsa local, segons municipis.

Font : Elaboració pròpia a partir de l'hemeroteca de l'APFM

Taula 8.3.2.
Notícies ambientals a "Apòstol i civilitzadors" i "Una olla d'aram"

Revista	Data	Tema	Títol	Breu descripció	Mida pag.
<i>APOSTOL i CIVILIZADOR</i>	Gen 2001	Planejament urbanístic	<i>El GOB denuncia una obra en Son Roca i l'alcalde la paralitza</i>	La zona de Son Roca està en l'ANEI de Na Borges i és un constant problema urbanístic. Ara l'obra està autoritzada però té un volum excessiu.	1/4
<i>UNA OLLA D'ARAM</i>	Gen 2001	Educació ambiental	<i>Crònica del curset de reciclatge i compostatge a Petra</i>	Poca informació rebuda. Es fa una anàlisi del que hi ha a la bossa de fems familiar a Petra i distinció dels residus generats.	1/3
<i>UNA OLLA D'ARAM</i>	Abr 2001	Patrimoni natural	<i>Els desastres naturals provocats per l'home</i>	Comença l'article amb un recordatori als riscos naturals i situacions catastròfiques ocorregudes. Cita que la degradació ambiental afavoreix els desastres amb una extensa menció al desenvolupament sostenible i a la prevenció del risc	2
<i>UNA OLLA D'ARAM</i>	Abr 2001	Energia i fonts renovables	<i>Aigua dolça: abundor i escassetat</i>	Cita que al món es divideix en posseïdors d'aigua, zones que reben suficient perquè la vegetació s'hi desenvolupi, i els no posseïdors d'aigua, junt a zones que no en reben prou.	2
<i>UNA OLLA D'ARAM</i>	Abr 2002	Mobilitat i transport	<i>Per on ha de passar el tren?</i>	Escrits de debat entre els qui estan a favor i en contra del tren.	6

Font: Elaboració pròpia

8.4. Percepció ciutadana dels problemes ambientals, econòmics i socials de Petra

Per acabar, segons els resultats de la consulta ciutadana realitzada als municipis de la Mancomunitat del Pla durant els mesos d'estiu (juliol i agost) del 2002, la percepció dels algadins sobre alguns temes medioambientals queden reflectits a les següents taules

Taula 8.4.1.

Qualificació de l'estat ambiental – social – econòmic de Petra (Valors entre 1 i 4; 1 molt negativa i 4 molt positiu)

		PETRA	PLA DE MALLORCA
AIGUA	L'estat dels torrents i fonts	1,67	1,85
	La qualitat de l'aigua dels pous	2,33	2,47
	La distribució d'aigua potable	3,00	2,74
	La depuració de les aigües residuals	1,67	2,50
FEMS	La freqüència de la recollida de fems	2,67	2,24
	La recollida selectiva dels fems (paper, vidre, envasos)	1,33	1,85
	La neteja dels carrers del municipi	1,33	2,01
MOBILITAT	La circulació i trànsit de vehicles	1,00	1,84
	Els aparcaments	1,00	2,10
	Els espais verds i carrers no motoritzats	1,33	1,93
CONTAMINACIÓ	L'acústica (trànsit, bars, avions, etc.)	2,00	2,20
	La contaminació de l'aire (fums, pols)	2,00	2,74
ACTV. ECONÒMIQUES	L'estat de l'agricultura	1,33	2,10
	El turisme	1,33	1,99
	L'activitat industrial i de serveis	1,33	2,25
BIODIVERSITAT	L'estat de les àrees naturals	1,67	2,09
	La conservació de les zones boscoses i de garriga	1,67	2,23
	La diversitat de la flora i fauna silvestre	2,00	2,40
RISCOS	Els incendis	2,00	2,30
	Les inundacions	2,00	2,42
	Les plagues	2,00	2,41
VALORS MITJANS		1,75	2,22

Font: Elaboració pròpia

En general, la percepció ambiental de Petra és més negativa que positiva. De fet representa el valor més negatiu a nivell de municipi del Pla de Mallorca, és a dir, una puntuació de 1,75.

Destaca el valor positiu o que és el mateix, la manca de preocupació en termes de distribució d'aigua potable amb un valor de 3.

Entre els valors més negatius hi destaquen la circulació i trànsit de vehicles, els aparcaments, la neteja de carrers, l'estat de l'agricultura, etc.

Taula 8.4.2.
 Propostes per tal que la gent participi més en la solució dels problemes ambientals
 (Valors entre 1 i 7; 1 fa més falta i 7 és menys important)

	PETRA	MANCOMUNITAT DEL PLA
Més informació sobre medi ambient.	1,66	3,49
Oficina d'informació ambiental.	6,33	4,14
Fer reunions per debatre temes ambientals als pobles.	3,67	4,30
Crear grups de voluntaris.	3,00	4,14
Una bústia de suggeriments per a la població.	6,00	4,89
Campanyes de sensibilització.	4,00	3,84
Fer més educació ambiental (a les escoles, treball)	3,33	3,23

Font: Elaboració pròpia

Els ciutadans de Petra creuen que és més important rebre més informació sobre medi ambient i crear grups de voluntaris per la millora ambiental.

No és una proposta interessant la creació d'una oficina d'informació ambiental ni crear una bústia de suggeriments.

Taula 8.4.3.
 Qualificació de l'estat ambiental – social – econòmic de Petra

Municipi	Àmbit	Bo (%)	Millorable (%)	Dolent (%)
Petra	Ambiental	0,0	66,7	33,3
	Social	33,3	66,7	0,0
	Econòmic	33,3	66,7	0,0

Font: elaboració pròpia

